

.....

Teken van de tijd

Zoals u ziet, heeft *Tijdschrift voor Theologie* vanaf dit nummer een geheel nieuw uiterlijk. Al enige jaren was er discussie of het vertrouwde lichtgroene omslag met de twee witte letters T, geen plaats moest maken voor een ander. De meningen bleven verdeeld. Nu is het zover. Zowel binnen- als buitenkant van het tijdschrift hebben een grondige gedaantewisseling ondergaan. Vanaf 2009 wordt *TvT* uitgegeven door Uitgeverij Boom te Amsterdam, als onderdeel van haar nieuwe fonds voor religie en theologie. Deze uitgeverij heeft een reputatie op het gebied van vormgeving hoog te houden.

Het mag gerust een teken van de tijd worden genoemd dat de gerenommeerde en 'seculiere' uitgeverij Boom een nieuw fonds voor religie en theologie is gestart. Bij dat fonds hoort een tijdschrift dat op wetenschappelijke wijze de actualiteit van religie en geloof signaleert, beschrijft, analyseert en commentarieert. Het brede veld van religie en theologie vraagt meer dan ooit om nuance, argumentatie en kritisch onderzoek. Religieuze praktijken en geloofsovertuigingen zijn tegenwoordig divers en vloeiend, en blijven veelal impliciet en ongearticuleerd. Er is een groeiende behoefte aan theologische explicitering en evaluatie die de bronnen en de geschiedenis van onze cultuur in verband brengen met het huidige, steeds veranderende geloof.

Geloven vandaag de dag beperkt zich niet tot een herkenbare en afgebakende religieuze gemeenschap met dezelfde uitgangspunten, een gedeeld engagement en een vaste praktijk. Geloofsopvattingen worden beleefd als individueel, gevoed door de samenleving en medebepaald door het culturele en publieke gesprek. Niet alleen onder wat sociologen sinds kort 'ungebonden spirituelen' noemen, maar ook in de kerken, moskeeën en synagogen zijn de verschillen in geloof groot. Theologie is het resultaat van de kritische en rationele bestudering van de traditionele geloofsuitdrukkingen en de wijzen waarop deze nieuwe en oude vormen van gemeenschappelijk leven inspireren. De theoloog preekt dus niet voor eigen parochie. Het levende geloof in God is niet religieus als eigendom van een bepaalde religieus herkenbare gemeenschap. Integendeel, in de huidige situatie neemt geloof steeds weer nieuwe concrete gestalten aan van een gemeenschappelijke inzet om menselijkheid en vrijheid. Dit geloof is van niemand en kan door geen instantie in bezit genomen worden, maar is aanwezig in de gemeenschappelijke opdracht te leven in dienst van goedheid en waarheid.

Deze aanwezigheid zichtbaar maken en kritisch doordenken, dat is de taak van de theologie en tegelijkertijd haar actualiteit. Dit is immers een tijd waarin het veranderende gedachtegoed en de vaak ook conflictueuze uitingen van religieuze tradities de culturele en politieke actualiteit mee bepalen. Ook de vigerende wereld- en levensvisies tonen geregeld het belang van religies en hun tradities, bijvoorbeeld nu de economische crisis de negatieve consequenties van een al te vanzelfsprekend kapitalisme openbaart. Dit is tevens een tijd waarin jongere generaties samen zoeken naar vrijplaatsen waar hun religieuze inspiraties en leefwijzen bespreekbaar zijn en openlijk beleefd en beleden kunnen worden. Ten gevolge hiervan is het bovendien een tijd waarin kerken de plaats willen zijn waar dit ook daadwerkelijk kan en mag gebeuren. Theologie beschrijft en doordenkt deze tijd.

In dit tijdschrift gebeurt dit sinds 1961. In het eerste nummer schreef de redactie onder leiding van Edward Schillebeeckx de hoop te koesteren dat *TvT* 'door zijn levensnabije [...] theologische wetenschappelijkheid het geloof werkelijk tot een constructief element zal maken in onze menselijke samenleving'. Deze hoop heeft ook de huidige redactie, onder de leiding van haar nieuwe hoofdredacteur Erik Borgman.

Dit nummer geeft een goede illustratie van een theologie die de geest van de tijd bespeurt in nieuwe culturele en religieuze gestalten. **Erik Borgman** schrijft in zijn essay over de eigen en fundamentele rol van de theologie binnen de geesteswetenschappen. De theologie kan volgens hem duidelijk maken dat de geesteswetenschappen gericht zijn op waarheid en goedheid als wijkende, maar omvattende horizon. **Kathleen McManus** wijst op de wijze waarop het lijden van vrouwen onder armoede en uitsluiting kan leiden tot een mystiek van het verzet. Geïnspireerd door het werk van Edward Schillebeeckx laat zij zien hoe zo de blijvende betekenis van Jezus Christus gestalte kan krijgen. **Anton van Harskamp** beschrijft de geschiedenis en de aspecten van het christelijk fundamentalisme. **Herman Westerink** vergelijkt geloven met de psychologie van het spel. **Aloys Wijngaards** bespreekt recente publicaties over theologie, globalisering en economie.

Samen met de kroniek van gebeurtenissen in de theologische actualiteit en samen met de gebruikelijke reeks boekbesprekingen waarom ons tijdschrift vermaard is, geeft dit volgens de redactie een voorsmaak van een theologie met toekomst. Een toekomst die — zo is ons voornemen — inspirerend en aanstekelijk voor de ogen van lezers van *TvT* gestalte zal aannemen. Een betere reden om abonnee te blijven of te worden, kunnen wij niet bedenken.

ERIK BORGMAN *Hoofdredacteur*

STEPHAN VAN ERP *Redactiesecretaris*